

288. *Quid de furiose delirantibus?* Rituale dicit: « Si infirmus, dum phrenesi aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam facere contra reverentiam Sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino ». Bonum quidem animarum, sed etiam reverentia Sacramenti Ecclesiae cordi est.

289. *Hoc sacramentum potestne dari ante Viaticum?* Extrema Unctio dari debet post Viaticum de regula ordinaria, excepto nempe casu, in quo S. Oleum in promptu esset, et timeri deberet ne, si prius Viaticum deferri vellet, infirmus moriturus esset. Ordinarie etiam expedit ut non praecise immediate post Viaticum conferatur (nisi locorum distantia aut periculum mortis imminentis id suadeat); sed aliqua mora inter utrumque sacramentum interponatur, ut interim infirmus blande et convenienter disponi possit, ut, ex rituali et communi praxi, notat Scavini (III. 416).

290. *Quid si Oleum Sanctum deficere inciperet?* Si facile aliud Oleum ab Episcopo benedictum haberi non posset, oleum commune (attamen semper in minori quantitate) adiungi posset. (Rituale).

291. *Oleum Sanctum potestne retineri domi?* Debet retineri in Ecclesia, et quidem sub clave diligenter custodienda. Si tamen domus parochialis ab Ecclesia valde distaret, tunc posset etiam retineri domi in loco tuto atque decenti. (S. R. C. Decr. 2650 ad 3).

292. *Potestne parochus tradere laico S. Oleum deferendum?* Negative, sed per se ipsum et decenter illud portare debet (intellige seclusa necessitate); neque in domo infirmi illud relinquere potest.

N. B. De assistentia moribundis usque ad extremum praestanda, infra (post absolutum tractatum de Sacramentis) agam.

CAPUT XIII.

De parochio quoad sacramentum Ordinis Sacri.

293. *Quid de instructione circa sacramentum istud populo tradenda?* Parochus docebit populum 1° de sublimi sacerdotum dignitate, et multiplici potestate; 2° de obligatione genitorum neque obsistendi, si forte filius ad statum clericalem vocetur; neque filium per vim cogendi, ut, quamvis a Deo non sit vocatus, talem statum eligat; 3° de obligatione denunciandi, si quid grave adsit in contrarium, quando alicuius ascensus ad Ordinem Sacrum in Ecclesia publicatur; 4° de hodierna speciali bonorum sacerdotum necessitate.

294. *Quid de cura illorum qui ad statum clericalem amplectendum dispositionem ostendunt?* Si semper, hodie speciatim (tantam enim in plurimis locis lugemus sacrorum ministrorum penuriam!) cordi debet esse parochis, ut adolescentulos bona indole et bonis moribus praeditos (maxime si ingenio quoque polleant) ad ecclesiasticam vitam eligendam disponant. Summa diligentia a sociis, scholis, et libris periculosus eos avertere studeant. Curent denique ut cito vestes clericales induant; sic enim in minori periculo vocationem amittendi versabuntur.

295. *Postquam juvenis vestes clericales induerit, quid curandum a parochio?* Curandum ut juvenes huiusmodi ad civitatem episcopalem mittantur, diligentissime cavendo (quatenus in seminario claudi nequeant) ne apud familias, in quibus foeminae juvenes aut alia pericula adsint, collocentur. Si autem in paroecia remanere cogantur, tunc quaquaversus (ut nempe spiritum ecclesiasticum custodiant, in congruis studiis proficiant, atque victu et vestitu, si pauperes sint, non careant) eos, quantum fieri poterit, adiuventur. In hunc finem maxime proderit, si parochi in civitatibus et oppidis adlaborent, ut piae societates

ad pauperum clericorum adiumentum instituuntur, vel (si institutae sint) conserventur atque adaugeantur. In clericos (sive tempore autumnali a seminario reduces, sive habitualiter sive occasione rusticationis in paroecia remanentes) specialem vigilantiam exercent, eos ad Ecclesiam (etiam diebus ferialibus) advocent et bonis modis (si optus sit) corrigant etc.

296. *Quanam sunt defectus in clericis magis animadvertendi?* Sunt 1° Si in vestibus et speciatim in capillorum compositione levitatem praeseferant. 2° Si conversationes adeant, et speciatim si cum foeminis libenter conversentur. 3° Si tempore nocturno huc illuc per civitatem circumvagant, maxime cum saecularibus. 4° Si in sacristiis, et multo magis in locis qui *Caffè* vocantur, vel apud pharmacopolas etc. tempus terant, et se esse otio deditos demostrent. 5° Si studendi voluntatem non habeant. 6° Si sacris functionibus assidui non sint, vel in ipsis devotionem non ostendant. 7° Si pro doctrina christiana pueris tradenda servitium diligenter non praesentent. 8° Si diebus ferialibus Missam non audiant, SS.mum sacramentum non visitent, vel nimis raro ad sacramenta accedant; et, uno verbo, si veram et constantem animi pietatem non praeseferant.

297. *Quid de relationibus Episcopo dandis quoad clericos?* Quatenus eorum mores sint tales ut (si sacerdotes evaderent) de bono exitu serio timendum esset; tunc parochus Episcopo id significare non omittat. Muneribus, precibus aut promissionibus non cedat; et falsa commiseratione in re adeo momentosa se adduci non sinat.

Hic sequitur tractatus de matrimonio; et agendum est de praestandis a parochis 1. Antequam matrimonium celebretur. 2. Actu ipso matrimonium celebrandi. 3. Postquam matrimonium celebratum fuerit.

CAPUT XIV.

De matrimonio, et imprimis de praestandis a parochis antequam matrimonium celebretur.

Agendum est 1. De instructione circa matrimonium populo danda. 2. De notandis circa visitationes adamantium, circa intromissionem parochi in tractatibus matrimonii, et circa simultaneam matrimonii civilis celebrationem. 3. De examine sponsorum et de fide status liberi. 4. De proclamationibus, et de impedimentis denunciandis. 5. De quibusdam rebus post proclamationes peragendis, et speciatim (praemissa brevi expositione impedimentorum) de dispensationibus interdum petendis et exequendis. 6. De matrimoniis conscientiae. 7. De impedimentis detectis dum omnia sunt parata. 8. De quibusdam rebus quae ob stare possunt, sed non sunt impedimenta canonica stricte dicta.

ARTICULUS I.

De instructione circa matrimonium populo danda.

298. *Quaenam sunt instructiones magis necessariae circa hoc sacramentum populo tradendae?* Sunt sequentes.

I. Matrimonium civile, ab ecclesiastico seiunctum, apud Deum, Ecclesiam et in conscientia nihil valet, et est concubinitus. Attamen, celebrato matrimonio ecclesiastico (quod solum veri matrimonii nomen meretur), civile quoque est celebrandum.

II. Matrimonium est sacrum, imo sacramentum magnum; unde in gratia Dei, et (saltem practice) praemissa confessione recipi debet.

III. Benedictio nuptialis, Eucharistiae susceptio alique ritus, qui in publica huius sacramenti receptione adhibentur, magni fieri debent; et Ecclesia licentiam celebrandi matrimonium privatim concedit quidem, sed (seclusis causis vere gravibus) non libenter.

IV. Matrimonium secum fert obligationes gravissimas (quae explicari quidem debent sed prudenter).

V. Electio personae matrimonio sibi copulandae est actus quam maxime momentosus, ad quem non ex caeco